

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2007 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2008

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

I enlighet med 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har kulturutskottet beslutat lämna utlåtande om regeringens proposition om statsbudgeten för 2008 (RP 62/2007 rd).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Arto Merimaa, finansministeriet
- kanslichef Harri Skog, överdirektör Riitta Kaivosoja, överdirektör Sakari Karjalainen och ekonomidirektör Eero Pulkkinen, undervisningsministeriet
- utvecklingsdirektör Renata Svedlin och ekonomidirektör Jutta Petäjä, Utbildningsstyrelsen
- rektor Ilkka Niiniluoto, Helsingfors universitet, även som representant för Finlands universitetsrektors råd
- rektor Lauri Lajunen, Uleåborgs universitet

- planeringschef Matti Apajalahti, Tekniska högskolan
- rektor Matti Virtala, Kuhankosken erityisammattikoulu
- rektor Jukka Mursula, Läyliäisten koulu
- ombudsman Jorma Virkkala, Professorsförbundet
- direktör Anneli Kangasvieri, Finlands Kommunförbund
- utvecklingschef Matti Lahtinen, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- utbildningspolitisk sekreterare Juhana Harju, Finlands studentkårers förbund FSS
- ombudsman Eeva Rantala, Forskareförbundet
- ordförande Kerttu Pellinen, Universitetens och forskningssektorns personalförbund YHL ry
- kontaktchef Kerstin Ehnholm och generalsekreterare Jukka Pekkala, Finlands Idrott rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Centralförbundet för Finlands Teaterorganisationer r.f.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

I budgetpropositionen föreslås anslag på 6 888,9 miljoner euro för undervisningsministeriets för-

valtningsområde. Jämfört med innevarande år ökar anslaget med 324,6 miljoner euro. Regeringen menar att den finländska utbildningspolitiken nu befinner sig i en situation där vikten av forskning, innovationer och produktutveckling samt spetskompetens framhävs som en del av

den globala konkurrenskraften. Inom arbetslivet krävs kunnande på allt högre nivå. På grund av internationaliseringen blir det finländska samhället mer pluralistiskt.

De utbildnings- och vetenskapspolitiska prioriteringarna 2008 är att förbättra kvaliteten och effekterna av utbildning och forskning, garantera kunnig arbetskraft och utveckla högskolorna.

Utskottet ser positivt på att studiepenningen ska höjas med 15 procent på alla utbildningsstadierna höstterminen 2008. Riksdagen har tidigare antagit en lag om att studerandenas inkomstgränser höjs med 30 procent i början av 2008. Det är också angeläget att utöka den grundläggande yrkesutbildningen med 2 200 studerande och den yrkesinriktade tilläggsutbildningen i form av läroavtalsutbildning med 2 100 studerande så att det totala antalet blir 27 100 i början av 2008.

Det är anmärkningsvärt att statsandelarna för undervisning och kultur ökar mer än beräknat. Utifrån en ny indexjustering kommer tillskottet att uppgå till ca 230 miljoner euro. De genomsnittliga priserna per enhet stiger till en nivå som motsvarar de faktiska kostnaderna. Det underlättar väsentligt skolornas, läroinrättningarnas och kulturinstitutionernas verksamhet. Ändringarna i statsandelarna berör olika kommuner på olika sätt.

I fråga om kulturbudgeten ser utskottet särskilt positivt på att ett radio- och televisionsarkiv ska inrättas, att digitaliseringen av kulturmaterial tilldelas tilläggsanslag och att kulturexporten stöds.

Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om ramredogörelsen och påskyndar reformen av den sociala tryggheten för stipendiater.

I det här utlåtandet går utskottet in på programmet för att förbättra den grundläggande utbildningen, finansieringen av de statliga specialläroanstalterna, universitetens basfinansiering och användningen av tippningsvinstmedel.

Disponeringen av anslagen för programmet för att förbättra den grundläggande utbildningen

Antalet barn i grundskoleåldern minskar och det betyder att elevantalet minskar i den grundläggande utbildningen. Det är bra att den påföljande inbesparingen används för att förbättra utbildningens kvalitet. Programmet finansieras med 80 miljoner euro under den innevarande ramperioden. Målet är att minska gruppstorleken, förbättra stöd- och specialundervisningen, studiehandledningen och elevvården samt satsa på klubbverksamheten i skolorna. Nästa år ökas statsunderstöden för grundläggande utbildning med totalt 18 miljoner euro. Tillskottet fördelas mellan kommunerna på ansökan och går till elevhandledning och specialundervisning. Tanken är att kommunerna ska kunna söka stöd under hösten så att de sedan kan använda tilläggsanslaget möjligast effektivt. Kulturutskottet ser det i varje fall som nödvändigt att tillskottet disponeras så att anslaget går till de behövande kommuner som verkligen genomför förbättrande insatser. Tillskottet bör dessutom fördelas mellan kommunerna så lättadministrerat som möjligt.

Finansieringen av statliga specialyrkesläroanstalter

Regeringen beräknar att elevantalet vid de statliga specialyrkesläroanstalterna kommer att minska med totalt 20 år 2008. Men enligt en utredning som utskottet fått kommer utbildningsbehovet inte att minska och därför bör elevantalet förbli på samma nivå som tidigare år så att alla behövande kan få en studieplats. Risker är att läroinrättningarna måste minska på antalet elever samtidigt som de förbereder sig för eventuella förändringar.

Enligt budgetpropositionen ska ordnandet av yrkesinriktad specialundervisning och arbetsfördelningen klarläggas som ett led i den strukturella utvecklingen enligt yrkesinstitutsstrategin. Målet är att i första hand införliva de statliga specialyrkesläroanstalterna med andra anordnare av yrkesinriktad specialundervisning från och med 2009. Utskottet anser att de eventuella

strukturella ändringarna bör göras med eftertanke och med hänsyn till att de unga som behöver särskilt stöd inte ska få försämrade möjligheter till utbildning. Antalet behöriga speciallärare bör också säkerställas.

Därför föreslår kulturutskottet

att finansutskottet utökar anslagen för de statliga specialyrkesläroanstalterna med en miljon euro.

Universitetens basfinansiering

Det är viktigt att fullfölja de mål som i regeringsprogrammet är uppställda för universitetsutbildning, forskning och förbättrad innovationsförmåga. Men det föreslagna anslagstillskottet på 20 miljoner euro kommer inte att räcka till med beaktande av bl.a. realltillväxten i universitetens omkostnader på lång sikt, den allt högre kostnadsnivån särskilt i fråga om lokaler och anslagsnedskärningarna med 11 miljoner euro till följd av statens produktivitetsprojekt. Enligt utlåtandena av de sakkunniga från Uleåborgs universitet och Tekniska högskolan kommer den föreslagna anslagsnivån i verkligheten att bli lägre än anslagsnivån för 2007. Därför föreslår kulturutskottet

att finansutskottet höjer basfinansieringen för universitetsundervisning och forskning så att den motsvarar kraven på att förbättra undervisningen och forskningen vid universiteten.

Utskottet uttrycker sin oro över hur produktivitetsprogrammet kommer att inverka på forskningen och undervisningen vid universiteten. Enligt regeringsprogrammet ska den förra regeringens produktivitetsprogram fortsätta och anslagen minskas med 250 årsverken. I sitt utlåtande om ramarna för statsfinanserna menade utskottet att nedskärningen inte bör riktas in på undervisnings- eller forskningspersonalen. Utskottet påpekar att antalet studerande per lärare är en kvalitetsindikator. Relationstalet studerande/lärare är dåligt vid våra universitet jämfört med konkurrerande länder. I vårt land är relationstalet enligt vissa jämförelser nästan 20 medan det i

internationella toppuniversitet rentav är mindre än 10. Enligt sakkunniga kommer nedskärningen med 250 årsverken oundvikligen att påverka relationstalet. Det kommer också att bli svårare att förbättra forskarkarriären eftersom unga forskare i större utsträckning kommer att bli tvungna att tävla om korta visstidsanställningar som finansieras med forskningsmedel. Enligt uppgift kommer det på senhösten 2007 att hållas förhandlingar om hur produktivitetsprogrammet ska genomföras.

Användningen av tippningsvinstmedlen

Regeringen föreslår att understöden för kultur- och vetenskapsinstitutens lokalkostnader, som tidigare finansierats med allmänna budgetmedel, i fortsättningen finansieras med tippningsvinstmedel och att moment 29.80.53 (Statsunderstöd för lokalkostnader) slopas. Dessutom föreslås lånekostnaderna för renoveringen av Kansallisteatteri bli finansierade med tippningsvinstmedel och moment 29.80.54 föreslås bli slopat. De här anslagen för lånekostnader har sedan budgeten för 2004 ingått i de allmänna budgetmedlen så som riksdagen krävt. När riksdagen behandlade budgetpropositionen för 2003 ansåg den att ombyggnaden av en nationell kulturinstitution inte bör finansieras med medel som är avsedda för verksamhet som finansieras med tippningsvinstmedel och att det därför var nödvändigt att Kansallisteatteris låneregleringskostnader finansieras genom den allmänna budgeten från och med 2004.

Till följd av de ovan beskrivna åtgärderna kommer totalt ca 21 miljoner euro att finansieras med tippningsvinstmedel i stället för med allmänna budgetmedel som förut.

Enligt en utredning från undervisningsministeriet finansierades förvaltningsutgifterna för den fastighetsförmögenhet som ministeriet förfogar över med statliga medel under ministeriets moment 20.01.10 fram till början av 2005. De som använde lokalerna betalade inget vederlag eller hyra för dem. I statsbudgeten infördes moment 29.80.53 vid övergången till ett system med hyror. Syftet var att staten skulle stå för finansieringen av och utgifterna för fastighetsför-

valtningen i de inrättningar och institut som är verksamma i statsägda lokaler och vars verksamhet huvudsakligen är beroende av understöd som finansieras med tippningsvinstmedel. Det här har gjort det möjligt för aktörerna att fullt ut svara för de hyreskostnader som bygger på långvariga förbindelser.

Utskottet noterar att hyresunderstöden för lokalkostnader ingår i statens interna penningomsättning. Hyresutgifterna är bundna till mångåriga förbindelser och summorna kan inte omprövas. Tippningsvinstmedlen är inte avsedda att täcka statens egna fastighetsutgifter utan staten bör fortfarande svara för förvaltningen av sin fastighetsförmögenhet med allmänna budgetmedel, framhåller utskottet. Fastighetsskötseln och annat underhåll kan heller inte vara beroende av intäkterna från tippningsvinster.

Om propositionen godkänns och hyresbidragen finansieras med tippningsvinstmedel blir intäkterna från tippningsvinsterna återanvända för underhållet av den statsägda fastighetsförmögenheten. Samtidigt minskar de tippningsvinstmedel betydligt som går till egentlig verksam-

het. Det här står i konflikt med andra lösningar där tippningsvinstmedlen används för behovsprovade understöd till egentlig verksamhet.

Utskottet ser det som nödvändigt att penning-spelsmonopolet består och att besluten om att ordna penningspel fattas nationellt.

Därför föreslår kulturutskottet

att finansutskottet ändrar propositionen så att staten fortfarande står för förvaltningen av sin fastighetsförmögenhet med allmänna budgetmedel och att tippningsvinstmedlen går till egentlig verksamhet. Men det får inte leda till att de övriga anslagen för undervisningsministeriets förvaltningsområde minskar.

Utlåtande

Kulturutskottet meddelar

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 19 oktober 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Tuomo Hänninen /cent
medl. Claes Andersson /vänst
Timo Heinonen /saml
Anneli Kiljunen /sd (delvis)
Sanna Lauslahti /saml
Jukka Mäkelä /saml
Mikaela Nylander /sv

Lauri Oinonen /cent
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Leena Rauhala /kd
Tommy Tabermann /sd (delvis)
Jutta Urpilainen /sd
Mirja Vehkaperä /cent
Henna Virkkunen /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila
utskottsråd Kaj Laine.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Vi undertecknade utskottsmedlemmar anser att utskottet i sitt utlåtande inte tillräckligt tydligt yttrar sig om en stärkt basfinansiering för universiteten. Satsningarna med 80 miljoner euro, som är inskrivna i regeringsförklaringen, ligger enligt oss helt i underkant därför att produktivtetsprogrammet skär ner finansieringen med 44 miljoner euro under ramperioden. Produktivtetsprogrammet kommer att föra med sig så stora nedskärningar att de också inverkar på undervisnings- och forskningspersonalen. Finansieringen av spetsuniversitet får inte försvaga de andra universitetens finansiering och lika möjligheter till vetenskaplig verksamhet.

Universitetens basala resurser

Universitetens basfinansiering ökar med 20 miljoner euro nästa år. Undervisningsministeriet föreslog ett tillskott på 53 miljoner euro. Även om utskottet föreslår en höjning i sitt utlåtande anser vi att det inte räcker med bara ett förslag utan att satsningen konkretiseras. Vi föreslår ett tillskott på 30 miljoner euro för finansieringen av universiteten utöver det som föreslås i statsbudgeten. Vårt förslag ligger i linje med förslaget av statens råd för vetenskap och teknologi, 50 miljoner euro.

Användningen av tippningsvinstmedel

Vi förutsätter en mer absolut hållning än utskottet när det gäller fördelningen av tippningsvinstmedel. En viktig del av medlen för kultur, idrott och ungdomsarbete kommer från tippningsvinsterna. Den direkta budgetfinansieringen av idrott är t.ex. årligen ca 1,3 miljoner euro, varav

största delen kommer från tippningsvinstmedlen. Enligt lagen om användning av tippningsvinstmedel, som riksdagen enhälligt godkänt, ska 25 procent av de tippningsvinstmedel som årligen finns att använda gå till idrott (ca 100 miljoner euro i år). Dessutom får 10 procent av medlen årligen fördelas mellan idrott, kultur och ungdomsarbete när budgeten upprättas. Även den här procentandelen har brukat bli uppdelad enligt lagen. Det är alltså redan i princip helt utslutet att ens delvis med tippningsvinstmedel täcka utgiftsposter som tidigare varit budgetfinansierade. I sitt utlåtande menar utskottet att tippningsvinstmedlen bör gå till egentlig verksamhet i fortsättningen också. Propositionen strider så grovt mot både riksdagens vilja och bidragstagarnas ståndpunkt att vi kräver att hela summan av tippningsvinstmedlen på 21,3 miljoner euro som nämns i budgetpropositionen ska gå till bidragstagarna. Den här principen inbegripet summan i euro borde utskottet ha skrivit in i sitt utlåtande.

Ståndpunkt

Med stöd av det ovan sagda borde kulturutskottet ha föreslagit

att finansutskottet ökar moment 29.50.10 med 30 miljoner euro för universitetens basfinansiering och

att finansutskottet ser till att hela summan av anslagen på 21,3 miljoner euro för lokalkostnader och Kansallisteatteris lånekostnader omdisponeras så att den går till bidragstagarnas egentliga verksamhet.

KuUU 8/2007 rd — RP 62/2007 rd

Helsingfors den 19 oktober 2007

Jutta Urpilainen /sd
Anneli Kiljunen /sd
Tuula Pelttonen /sd

Tommy Tabermann /sd
Claes Andersson /vänt
Leena Rauhala /kd